

Lectio Divina segédanyag

A év – Mt 1,1-25

A Szentmise evangéliumi szakaszához

Lectio Divina munkacsoport:

Biblikus nézőpont:

Asztalos Gábor, Geiszelhardt Sára, dr. Nyúl Viktor

Liturgikus nézőpont

Asztalos Gábor

Pedagógiai nézőpont:

Csonka Laura, Roszkopf Rita

Szemlélődési nézőpont

Asztalos Livia

Szerkesztő

Asztalos Livia

Tanítóhivatali nézőpont

Révai László,

Sárszegi Judit

Lektorálta: dr. Nyúl Viktor

+ EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből

¹Jézus Krisztus, Dávid fiának, Ábrahám fiának nemzetségtáblája. ²Ábrahám nemzette Izsákot, Izsák nemzette Jákobot, Jákob nemzette Júdát és testvéreit. ³Júdának született Perec és Szerach, Támártól. Perec nemzette Hecromot, Hecrom nemzette Aramot. ⁴Aram nemzette Aminadabot, Aminadab nemzette Nachsont, Nachson nemzette Salmont. ⁵Salmonnak született Boász, Ráchábtól. Boásznak született Jobed, Ruttól. Jobed nemzette Izájt, ⁶Izáj nemzette Dávid királyt. Dávidnak született Salamon, Urija feleségétől. ⁷Salamon nemzette Rechabeámot, Rechabeám nemzette Abiját, Abija nemzette Azát. ⁸Aza nemzette Jozafátot, Jozafát nemzette Jorámot, Jorám nemzette Uziját. ⁹Uzija nemzette Jotámot, Jotám nemzette Acházt, Acház nemzette Hiszkiját. ¹⁰Hiszkija nemzette Manasszét, Manassze nemzette Amoszt, Amosz nemzette Joziját. ¹¹Jozija nemzette Jechonját és testvéreit – a Babilonba való elhurcoláskor. ¹²A Babilonba hurcolás után: Jechonja nemzette Sealtielt, Sealtiel nemzette Zerubbábelt. ¹³Zerubbábel nemzette Abihudot, Abihud nemzette Eljákimot. Eljákim nemzette Acort. ¹⁴Acor nemzette Cádokot, Cádok nemzette Achimot, Achim nemzette Eliudot. ¹⁵Eliud nemzette Eleazárt, Eleazár nemzette Mattant, Mattan nemzette Jákobot. ¹⁶Jákob nemzette Józsefet, Máriának a férjét, aki a Krisztusnak nevezett Jézust szülte. ¹⁷Így a nemzedékek száma: Ábrahámától Dávidig tizennégy nemzedék, Dávidtól a Babilonba való elhurcolásig tizennégy nemzedék, és a Babilonba való elhurcolástól Krisztusig tizennégy nemzedék.

Jézus születése

¹⁸Jézus Krisztus születésének ez a története: Anyja, Mária, Józsefnek a jegyese, még mielőtt egybekeltek volna, úgy találtatott, hogy gyermeket fogant a Szentlélektől. ¹⁹Férje, József igaz ember volt, nem akarta a nyilvánosság előtt megszégyeníteni, ezért úgy határozott, hogy titokban bocsátja el. ²⁰Míg ezen töprengett, megjelent neki álmában az Úr angyala, és így szólt hozzá: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet Máriát, hiszen a benne fogant élet a Szentlélektől van! ²¹Fiút szül, akit Jézusnak nevezel el, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.” ²²Ezek azért történtek, hogy beteljesedjék, amit az Úr a próféta szavával mondott: ²³Íme, a szűz fogan és fiat szül, Emmánuel lesz a neve. Ez azt jelenti: Velünk az Isten. ²⁴József erre fölébredt álmából és úgy tett, ahogy az Úr angyala parancsolta. Magához vette feleségét, ²⁵de nem ismerte meg, míg világra nem hozta fiát, akinek a Jézus nevet adta.

1. Lectio – olvasás

1.1. Biblikus nézőpont

1.1.1. Görög szöveg szó szerinti fordítása

¹ Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.

Ábrahám fiának, Dávid fiának Jézus Krisztusnak a származásának (a történetének) a könyve.

² Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,

Ábrahám nemzette Izsákot¹, Izsák pedig nemzette Jákobot, Jákob pedig nemzette Júdát és testvéreit.

³ Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φάρες καὶ τὸν Ζάρα ἐκ τῆς Θαμάρ, Φάρες δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ, Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,

Júda pedig nemzette Fáreszt és Zárát Támártól, Fáresz pedig nemzette Ezront, Ezron pedig nemzette Arámot.

⁴ Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,

Arám pedig nemzette Aminádábot, Aminádáb pedig nemzette Nahsont, Nahson pedig nemzette Szálmont,

⁵ Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βόες ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βόες δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβήδ ἐκ τῆς Ρούθ, Ἰωβήδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί,

Szálmon pedig nemzette Boózt Ráhábtól, Boóz pedig nemzette Obedet Rúttól, Obed pedig nemzette Jesszét (Izájt).

¹ A személyneveknek a magyar nyelvre való fordításában alapvetően a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulatnak a Neovulgáta alapján készített Szentírás-fordítását vettük alapul (Budapest 2008).

⁶ Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου,

Jessze pedig nemzette Dávid királyt. Dávid pedig nemzette Salamont Uriás feleségétől.

⁷ Σολομῶν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ροβοάμ, Ροβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ,

Salamon pedig nemzette Roboámot, Roboám pedig nemzette Ábiát, Ábia pedig nemzette Ászát.

⁸ Ἀσὰφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν,

Ásza pedig nemzette Jozafátot, Jozafát pedig nemzette Jórámot, Jórám pedig nemzette Oziját (Uziját)².

⁹ Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ, Ἰωαθάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχάζ, Ἀχάζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν,

Ozija pedig nemzette Jótámot, Jótám pedig nemzette Ácházt, Ácház pedig nemzette Hiszkiját.

¹⁰ Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμώς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν,

Hiszkija pedig nemzette Manasszét, Manassze pedig nemzette Ámont, Ámon pedig nemzette Joziját.

¹¹ Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

Jozija pedig nemzette Joakint és a testvéreit a babilóni fogságba vitel idején.

² Más néven: Azarja.

¹² Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβαβέλ,

A babilóni fogságba vitel után pedig Joakin nemzette Salátielt, Salátiel pedig nemzette Zerubbábelt.

¹³ Ζοροβαβέλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακίμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,

Zerubbábel pedig nemzette Ábiudot, Ábiud pedig nemzette Eljakimot, Eljakim pedig nemzette Ázort.

¹⁴ Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδῶκ, Σαδῶκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχίμ, Ἀχίμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,

Ázor pedig nemzette Szádokot, Szádok pedig nemzette Ákimot, Ákim pedig nemzette Eliúdot.

¹⁵ Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ματθάν, Ματθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,

Eliúd pedig nemzette Eleazárt, Eleazár pedig nemzette Mattánt, Mattán pedig nemzette Jákobot.

¹⁶ Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

Jákob pedig nemzette Józsefet, Mária férjét, akitől (Máriából) született a Krisztusnak nevezett Jézus.

¹⁷ Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Tehát az összes nemzedék Ábrahámától Dávidig tizennégy nemzedék, és Dávidtól a babilóni fogságba vitelig tizennégy nemzedék, és a babilóni fogságba viteltől Krisztusig tizennégy nemzedék.

¹⁸ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ **γένεσις** οὕτως ἦν. μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.

Jézus Krisztus születése pedig így volt. Az ő édesanyja, Mária, eljegyeztetve lévén Józseffel, mielőtt egybekeltek volna a Szentlélektől áldott állapotban találtatott.

¹⁹ Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν.

De József, az ő férje, igaz lévén és nem akarva őt megszégyeníteni, elhatározta, hogy titokban bocsátja el őt.

²⁰ ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἑστίν ἁγίου.

De miközben ezeket forgatta a fejében, íme az Úr angyala álmában megjelent neki mondva: „József, Dávid fia, ne félj Máriát a te feleségedül magad mellé venni: ugyanis az, aki benne nemződött (fogantatott), a Szentlélektől van.

²¹ **τέσσεται** δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

Fiút fog szülni, és Jézus néven fogod őt hívni: ő ugyanis meg fogja szabadítani az ő népét az ő bűneiktől.”

²² τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος·

Mindez pedig azért lett, hogy beteljesedjék, ami az Úrtól mondatott a próféta által, aki (azt) mondja:

²³ ἰδὸν ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ **τέξεται** υἱόν,
καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ,
ὃ ἐστὶν μεθερμηνεύμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός.

„Íme, a szűz foganni fog és fiút **fog szülni, az ő nevét Emmanuelnek fogják hívni, ami lefordítva azt jelenti: velünk az Isten”.**

²⁴ ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,

József pedig felébredve az álomból úgy cselekedett, ahogy az Úr angyala parancsolta neki, és maga mellé vette feleségül.

²⁵ καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ **ἔτεκεν** υἱόν· καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

És nem ismerte meg őt, amíg meg nem **szülte a fiút: és a Jézus nevet adta neki.**

1.1.2. Legfontosabb magyar fordítások

Nova Vulgata

Szent István Társulati Biblia

Jeromos fordítás

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹Liber generationis Iesu Christi filii David filii Abraham.

¹Jézus Krisztus, Dávid fiának, Ábrahám fiának nemzetségtáblája.

¹Jézus Krisztus nemzetségtáblája, aki Dávidnak, Ábrahám fiának a fia.;

¹Jézus Krisztus nemzetségtáblája, aki Ábrahám fiának Dávidnak volt a fia.

¹Jézus Krisztusnak, Dávid fiának, Ábrahám fiának nemzetségéről való könyv.

¹Jézus Krisztus – Dávid fia s Ábrahám fia – eredetének története

²Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob, Iacob autem genuit Iudam et fratres eius,

²Ábrahám nemzette Izsákot, Izsák nemzette Jákobot, Jákob nemzette Júdát és testvéreit.

²Ábrahám nemzette Izsákot; Izsák nemzette Jákobot; Jákob pedig nemzette Júdát és ennek testvéreit

²Ábrahám fia Izsák volt, Izsák fia Jákob, Jákob fiai pedig Júda és ennek testvérei.

²Ábrahám nemzé Izsákot; Izsák nemzé Jákóbot; Jákób nemzé Júdát és testvéreit;

²Ábrahám nemzette Izsákot, Izsák nemzette Jákobot, Jákob nemzette Júdát és testvéreit.

³Iudas autem genuit Phares et Zara de Thamar, Phares autem genuit Esrom, Esrom autem genuit Aram,

³Júdának született Perc és Szerach, Támártól. Perc nemzette Hecromot, Hecrom nemzette Aramot.

³Júda nemzette Fáreszt és Zárát Támártól; Fáresz nemzette Ezront; Ezron nemzette Arámot;

³Júda fiai Támártól Fáresz és Zára, Fáresz fia Ezron, Ezron fia Árám.

³Júda nemzé Fárest és Zárát Támártól; Fáres nemzé Esromot; Esrom nemzé Arámot;

³Júda nemzette Támártól Fáreszt és Zerahot, Fáresz nemzette Hezromot, Hezrom nemzette Arámot.

⁴Aram autem genuit Aminadab, Aminadab autem genuit Naasson, Naasson autem genuit Salmon,

⁴Aram nemzette Aminadabot, Aminadab nemzette Nachsont, Nachson nemzette Salmont.

⁴Árám nemzette Aminádábot; Aminádáb nemzette Nahsont; Nahson nemzette Szálmont;

⁴Árám fia Aminadab, Aminadab fia Náásszon, Náásszon fia Szalmón.

⁴Árám nemzé Aminádábot; Aminádáb nemzé Naássont; Naásson nemzé Sálmont;

⁴Árám nemzette Aminadabot, Aminadab nemzette Naassont, Naasszon nemzette Szalmont.

⁵Salmon autem genuit Booz de Rahab, Booz autem genuit Obed ex Ruth, Obed autem genuit Iesse,

⁵Salmonnak született Boász, Ráchábtól. Boásznak született Jobed, Ruttól. Jobed nemzette Izájt,

⁵Szálmón nemzette Boózt Ráchábtól; Boóz nemzette Obedet Rúttól; Obed nemzette Jesszét;

⁵Szalmón fia Ráchábtól Boáz, Boáz fia Rúttól Obed, ⁶Obed fia Jessze,

⁵Sálmón nemzé Boázt Ráchábtól; Boáz nemzé Obedet Ruthtól; Obed nemzé Isait;

⁵Szalmón nemzette Ráchábtól Boászt, Boász nemzette Ruttól Obedet, Obed nemzette Izájt.

⁶Esse autem genuit David regem. David autem genuit Salomonem ex ea, quae fuit Uriae,

⁶Izáj nemzette Dávid királyt. Dávidnak született Salamon, Urija feleségétől.

Jessze pedig nemzette Dávid királyt. ⁶Dávid nemzette Salamont Uriás feleségétől;

Jessze fia pedig Dávid király. ⁷Dávid király fia, Uriás feleségétől, Salamon volt.

⁶Isai nemzé Dávid királyt; Dávid király nemzé Salamont az Uriás feleségétől;

⁶Izáj nemzette Dávid királyt. Dávid nemzette Salamont Urija feleségétől.

⁷Salomon autem genuit Roboam, Roboam autem genuit Abiam, Abia autem genuit Asa,

⁷Salamon nemzette Rechabeámot, Rechabeám nemzette Abiját, Abija nemzette Azát.

⁷Salamon nemzette Roboámot; Roboám nemzette Ábiát; Ábia nemzette Ászát.

⁸Salamon fia Roboám, Roboám fia Abia, Abia fia Áza,

⁷Salamon nemzé Roboámot; Roboám nemzé Abiját; Abija nemzé Asát;

⁷Salamon nemzette Roboámot, Roboám nemzette Abiját, Abija nemzette Ászát.

⁸Asa autem genuit Iosaphat, Iosaphat autem genuit Ioram, Ioram autem genuit Oziam,

⁸Aza nemzette Jozafátot, Jozafát nemzette Jorámot, Jorám nemzette Uziját.

⁸Ásza nemzette Jozafátot; Jozafát nemzette Jorámot; Jorám nemzette Oziját;

⁹Áza fia Jozafát, Jozafát fia Jorám, Jorám fia Oziás,

⁸Asa nemzé Jozafátot; Jozafát nemzé Jorámot; Jorám nemzé Uzziást;

⁸Ásza nemzette Jozafátot, Jozafát nemzette Jorámot, Jorám nemzette Uziját.

⁹Ozias autem genuit Ioatham, Ioatham autem genuit Achaz, Achaz autem genuit Ezechiam,

⁹Uzija nemzette Jotámot, Jotám nemzette Acházt, Acház nemzette Hiszkiját.

⁹Ozija nemzette Jótámot; Jótám nemzette Ácházt; Ácház nemzette Hiszkiját;

Oziás fia Joatám, Joatám fia Ákáz, Ákáz fia Ezekiás,

⁹Uzziás nemzé Jóathámot; Joathám nemzé Ákházt; Ákház nemzé Ezékiást;

⁹Uzija nemzette Jótamot, Jótam nemzette Áházt, Áház nemzette Ezekiást.

¹⁰Ezechias autem genuit Manassen, Manasses autem genuit Amon, Amon autem genuit Iosiam,

¹⁰Hiszkija nemzette Manassét, Manasse nemzette Amoszt, Amosz nemzette Joziját.

¹⁰Hiszkija nemzette Manassét; Manasse nemzette Ámont; Ámon nemzette Joziját;

¹⁰Ezekiás fia Manasse, Manasse fia Ámon, Ámon fia Joziás,

¹⁰Ezékiás nemzé Manassét; Manassé nemzé Ámont; Ámon nemzé Jósiást;

¹⁰Ezekiás nemzette Manassét, Manasse nemzette Ámónt, Ámón nemzette Joziját.

¹¹Iosias autem genuit Iechoniam et fratres eius in transmigratione Babylonis.

¹¹Jozija nemzette Jechonját és testvéreit – a Babilonba való elhurcoláskor.

¹¹Jozija pedig nemzette Joakint és ennek testvéreit a Babilonba való áttelepítéskor.

¹¹Joziás fiai pedig Jechoniás és ennek testvérei a babiloni fogság idején.

¹¹Jósiás nemzé Jekoniást és testvéreit a babilóni fogságra vitelkor.

¹¹Jozija nemzette Jojakimot és testvéreit, a babiloni fogságba hurcolás idején.

¹²Et post transmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel, Salathiel autem genuit Zorobabel,

¹²A Babilonba hurcolás után: Jechonja nemzette Sealtielt, Sealtiel nemzette Zerubbábelt.

¹²A Babilonba való áttelepítés után Joakin nemzette Salátielt; Salátiel nemzette Zerubbábelt;

¹²A babiloni fogság után Jechoniás fia Szalatiél volt, Szalatiél fia Zorobábel,

¹²A babilóni fogsággravitel után pedig Jekoniás nemzé Saláthielt; Saláthiel nemzé Zorobábelt;

¹²A babiloni fogságba hurcolás után Jojakim nemzette Sealtielt, Sealtiel nemzette Zerubbábelt.

¹³Zorobabel autem genuit Abiud, Abiud autem genuit Eliachim, Eliachim autem genuit Azor,

¹³Zerubbábel nemzette Abihudot, Abihud nemzette Eljákimot. Eljákim nemzette Acort.

¹³Zerubbábel nemzette Ábiudot; Ábiud nemzette Eljakimot; Eljakim nemzette Ázort;

¹³Zorobábel fia Ábiúd, Ábiúd fia Eliakim, Eliakim fia Ázór,

¹³Zorobábel nemzé Abiudot; Abiud nemzé Eliákimot; Eliákim nemzé Azort;

¹³Zerubbábel nemzette Abihudot, Abihud nemzette Eljakimot, Eljakim nemzette Azzurt.

¹⁴Azor autem genuit Sadoc, Sadoc autem genuit Achim, Achim autem genuit Eliud,

¹⁴Acor nemzette Cádokot, Cádok nemzette Achimot, Achim nemzette Eliudot.

¹⁴Ázor nemzette Szádokot; Szádok nemzette Ákimot; Ákim nemzette Eliúdot;

¹⁴Ázór fia Szádok, Szádok fia Áchim, Áchim fia Eliud,

¹⁴Azor nemzé Sádokot; Sádok nemzé Akimot; Akim nemzé Eliudot;

¹⁴Azzur nemzette Cádokot, Cádok nemzette Jakint, Jakin nemzette Elihudot.

¹⁵Eliud autem genuit Eleazar, Eleazar autem genuit Matthan, Matthan autem genuit Iacob,

¹⁵Eliud nemzette Eleazárt, Eleazár nemzette Mattant, Mattan nemzette Jákobot.

¹⁵Eliúd nemzette Eleazárt; Eleazár nemzette Mattánt; Mattán nemzette Jákobot.

¹⁵Eliud fia Eleázár, Eleázár fia Mattán, Mattán fia Jákob,

¹⁵Eliud nemzé Eleázárt; Eleázár nemzé Matthánt; Matthán nemzé Jákóbot;

¹⁵Elihud nemzette Eleazárt, Eleazár nemzette Mattánt, Mattán nemzette Jákobot.

¹⁶Iacob autem genuit Ioseph virum Mariae, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.

¹⁶Jákob nemzette Józsefet, Máriának a férjét, aki a Krisztusnak nevezett Jézust szülte.

¹⁶Jákob pedig nemzette Józsefet. Ő volt a férje Máriának, akitől született Jézus, akit Krisztusnak neveznek.

¹⁶Jákob fia pedig József, Mária férje. Mária a Krisztusnak nevezett Jézus szülőanyja.

¹⁶Jákób nemzé Józsefet, férjét Máriának, a kitől született Jézus, a ki Krisztusnak nevezetik.

¹⁶Jákob nemzette Józsefet, férjét Máriának, akitől a Krisztusnak nevezett Jézus született.

¹⁷Omnes ergo generationes ab Abraham usque ad David generationes quattuordecim; et a David usque ad transmigrationem Babylonis generationes quattuordecim; et a transmigratione Babylonis usque ad Christum generationes quattuordecim.

¹⁷Így a nemzedékek száma: Ábrahám-tól Dávidig tizennégy nemzedék, Dávidtól a Babilonba való elhurcolásig tizennégy nemzedék, és a Babilonba való elhurcolástól Krisztusig tizennégy nemzedék.

¹⁷Az összes nemzedék tehát Ábrahámától Dávidig tizennégy nemzedék; Dávidtól a Babilonba való áttelepítésig tizennégy nemzedék; és a Babilonba való áttelepítéstől Krisztusig tizennégy nemzedék.

¹⁷E szerint a nemzedékek összege: Ábrahámától Dávidig tizennégy nemzedék, Dávidtól a babiloni fogságig tizennégy nemzedék és a babiloni fogságtól Krisztusig tizennégy nemzedék.

¹⁷Az összes nemzetség tehát Ábrahámától Dávidig tizennégy nemzetség, és Dávidtól a babilóni fogságravitelig tizennégy nemzetség, és a babilóni fogságraviteltől Krisztusig tizennégy nemzetség.

¹⁷Összesen tehát Ábrahámától Dávidig tizennégy nemzedék, Dávidtól a babiloni fogságba hurcolásig is tizennégy nemzedék, és a babiloni fogságba hurcolástól Krisztusig szintén tizennégy nemzedék.

¹⁸*Iesu Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam convenirent inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.*

¹⁸Jézus Krisztus születésének ez a története: Anyja, Mária, Józsefnek a jegyese, még mielőtt egybekeltek volna, úgy találtatott, hogy gyermeket fogant a Szentlélektől.

¹⁸Jézus Krisztus születése pedig így történt: Anyja, Mária el volt jegyezve Józseffel. Mielőtt egybekeltek volna, kitűnt, hogy méhében fogant a Szentlélektől.

¹⁸Jézus Krisztusnak ez az eredete: anyja Mária, József jegyese, még egybekelésük előtt méhében fogant a Szentlélektől.

¹⁸A Jézus Krisztus születése pedig így vala: Mária, az ő anyja, eljegyeztetvén Józsefnek, mielőtt egybekeltek volna, viselősnak találtaték a Szent Lélektől.

¹⁸Jézus Krisztus születése így történt. Anyja, Mária jegyese volt Józsefnek, de mielőtt egybekeltek volna, kitűnt, hogy gyermeket vár a Szentlélektől.

¹⁹*Ioseph autem vir eius, cum esset iustus et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.*

¹⁹Férje, József igaz ember volt, nem akarta a nyilvánosság előtt megszégyeníteni, ezért úgy határozott, hogy titokban bocsátja el.

¹⁹József pedig, a férje, igaz ember lévén, nem akarta őt hírbe hozni, ezért elhatározta, hogy titokban bocsátja el.

¹⁹Férje, József, igaz ember volt és mivel nem akarta rossz hírbe hozni, az volt a szándéka, hogy titokban bocsátja el.

¹⁹József pedig, az ő férje, mivelhogy igaz ember vala és nem akará őt gyalázatba keverni, el akarta őt titkon bocsátani.

¹⁹Férje, József igaz ember volt, és nem akarta megszegyenyíteni, ezért elhatározta, hogy titokban bocsátja el.

²⁰Haec autem eo cogitante, ecce angelus Domini in somnis apparuit ei dicens: “Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est;

²⁰Míg ezen töprengett, megjelent neki álmában az Úr angyala, és így szólt hozzá: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet Máriát, hiszen a benne fogant élet a Szentlélektől van!

²⁰Amikor ezeket forgatta szívében, íme, az Úr angyala álmában megjelent neki és így szólt: »József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől van.

²⁰Miközben ezen gondolkodott, álmában megjelent az Úr angyala és így szólt: „József, Dávid fia, ne félj attól, hogy feleségül vedd Máriát, hiszen a Szentlélektől van áldott állapotban.

²⁰Mikor pedig ezeket magában elgondolta: ímé az Úrnak angyala álomban megjelenék neki, mondván: József, Dávidnak fia, ne félj magadhoz venni Máriát, a te feleségedet, mert a mi benne fogantatott, a Szent Lélektől van az.

²⁰Miután mindezt végiggondolta, íme, az Úr angyala megjelent neki álmában, és így szólt: „József, Dávid fia, ne félj feleségül venni Máriát, mert ami benne fogant, a Szentlélektől van!

²¹pariet autem filium, et vocabis nomen eius Iesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum ”.

²¹Fiút szül, akit Jézusnak nevezel el, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.”

²¹Fiút fog szülni, és a Jézus nevet adod neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.«

²¹Fiút fog szülni, akit te Jézusnak nevezel, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.”

²¹Szül pedig fiat, és nevezd annak nevét Jézusnak, mert ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből.

²¹Fiút fog szülni, akit nevezz el Jézusnak, mert ő szabadítja meg népét bűneiből!”

²²Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur id, quod dictum est a Domino per prophetam dicentem:

²²Ezek azért történtek, hogy beteljesedjék, amit az Úr a próféta szavával mondott:

²²Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék az Úr szava, amit a próféta által mondott:

²²Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr a próféta szavával mondott:

²²Mindez pedig azért lőn, hogy beteljesedjék, a mit az Úr mondott volt a próféta által, a ki így szól:

²²Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által:

²³“ Ecce, virgo in utero habebit et pariet filium, et vocabunt nomen eius Emmanuel ”, quod est interpretatum Nobiscum Deus.

²³Íme, a szűz fogan és fiat szül, Emmánuel lesz a neve. Ez azt jelenti: Velünk az Isten.

²³»Íme, a szűz méhében fogan és fiút szül, s a nevét Emmánuelnek fogják hívni«. Ez azt jelenti: Velünk az Isten. ^(Iz 7,14)

²³„Íme a szűz méhében fogan és fiút szül, és Emmanuelnek fogják hívni.” Ez azt jelenti: Velünk az Isten.

²³Ímé a szűz fogan méhében és szül fiat, és annak nevét Immanuelnek nevezik, a mi azt jelenti: Velünk az Isten.

²³Íme, a szűz majd gyermeket vár, és fiút fog szülni, akit Emmánuelnek fognak nevezni, ami azt jelenti, „velünk az Isten”.

²⁴Exsurgens autem Ioseph a somno fecit, sicut praecepit ei angelus Domini, et accepit coniugem suam;

²⁴József erre fölébredt álmából és úgy tett, ahogy az Úr angyala parancsolta. Magához vette feleségét,

²⁴József pedig fölkelt álmából és úgy tett, amint az Úr angyala megparancsolta neki. Magához vette feleségét,

²⁴József erre fölébredt álmából és úgy cselekedett, amint megparancsolta az Úr angyala.

²⁴József pedig az álomból felserkenvén, úgy tőn, a mint az Úr angyala parancsolta vala néki, és feleségét magához vevé.

²⁴József pedig, amikor felébredt álmából, úgy tett, ahogy az Úr angyala megparancsolta neki. Magához vette feleségét,

²⁵et non cognoscebat eam, donec peperit filium, et vocavit nomen eius Iesum.

²⁵de nem ismerte meg, míg világra nem hozta fiát, akinek a Jézus nevet adta.

²⁵de nem ismerte meg őt, amíg az meg nem szülte a fiút; és a Jézus nevet adta neki.

²⁵Magához vette feleségét, de nem ismerte meg, míg a világra nem hozta (elsőszülött) fiát, akit Jézusnak nevezett.

²⁵És nem ismeré őt, míg meg nem szülé az ő elsőszülött fiát; és nevezé annak nevét Jézusnak.

²⁵de nem ismerte meg addig, amíg meg nem szülte fiát, akit Jézusnak nevezett el.

1.1.3. Behatárolás

A Máté-evangélium, s egyben az újszövetségi Szentírás első fejezete ez a szövegrész, ami ez által még hangsúlyosabbá válik. Vagyis mintegy bevezetés- és felvezetésképpen jelenik meg az Újszövetség első oldalán, jelezve ezzel azt is, hogy az egész újszövetségi Szentírás célja Jézus Krisztus misztériumának a bemutatása. A fejezet két epizódból áll: Jézus nemzetségtáblája (Mt 1,1-17) és Jézus születésének elbeszélése József szemszögéből (Mt 1,18-25). Az evangélista a „Jézus Krisztus” szókapcsolatot használja a Mt 1,1 és Mt 1,18 versekben, amely a két, szorosan összetartozó perikópa kezdetét jelzi.

A Jézus nemzetségtáblájáról szóló epizód három alegységből áll: bevezetés (Mt 1,1), Jézus nemzetségtáblája három periódusra osztva (Ábrahámától Dávid királyig /Mt 1,2-6a/, Dávidtól a babiloni fogságig /Mt 1,6b-11/, a babiloni fogságtól Jézusig /Mt 1,12-16/), s végül az összegzés (Mt 1,17).

A másik perikópa (Mt 1,18-25) elbeszélésebe pedig az evangélista beépíti az angyal szavait (Mt 1,20-21) és Izajás próféta jóvendölését is (Iz 7,14; Mt 1,23), amelynek beteljesüléseként értelmezi Jézus születését (Mt 1,22).

1.1.4. Szó szerinti üzenet

Máté a teljességet jelképező 3×14 nemzedék felsorolásával elsősorban nem családfát kíván elmondani, hanem egyrészt Jézus emberi természetét, másrészt pedig messiási mivoltát akarja hangsúlyozni, akiben beteljesültek Isten ószövetségi ígéretei. A nevek hosszú listája emberi sorsokat, küzdelmeket sejtetnek. Van köztük olyan, aki nagy bűnt is elkövetett: pl. Támár (Ter 38), Ráháb (Józs 2,1), Dávid (2Sám 11). Vagyis az evangélista ezáltal egyrészt arra kíván rámutatni, hogy az isteni gondviselés utat tör magának az emberi történelem és bűn kuszaságain keresztül is, másrészt pedig arra, hogy Isten mekkora utat tett meg az emberek felé nemzedékek során át, hogy megtestesült Fiában lehajoljon hozzájuk és üdvözítse őket. Máté továbbá azt is kifejezi, hogy Jézus Krisztus az Ura és a célja a történelemnek.

Jézus földi életének kezdetét Máté evangélista József szemszögéből írja le. Az angyal Józsefnek jelenik meg és adja tudtára a jó hírt, hogy jegyese a Szentlélektől van áldott állapotban, s hogy fiút fog szülni. József személyével Máté több dolgot is

sugall. Egyrészt József dávidi származása finoman jelzi Jézus messiás-királyi voltát, akiben beteljesül Nátán próféta próféciaja (2Sám 7). (József az utolsó férfi Jézus nemzetségtáblájában: „Jákob fia pedig József, Mária férje” /Mt 1,16/, „Dávid fiának” nevezi őt az angyal /Mt 1,20/.) Másrészt József csendjével (nem szól semmit az evangéliumban) e csodálatos foganás és születés titok voltát hangsúlyozza. E Titok előtt elhallgat az ember, s csendben szemléli azt. Továbbá József cselekvése az engedelmes, igaz hívő magatartását is mutatja, aki hallgat az Úr szavára és megcselekszi azt (vö. Mt 7,24). József hite kulcsfontosságú a történetben, mert ezen múlik, hogy a születendő fiú Dávid sarja lesz, Máriához hasonlóan József is tanítvánnyá válik már Jézus megszületése előtt. Az Izajás prófétától származó jövendölésnek (Iz 7,14) és Jézus születése hírüladásának összekapcsolásával Máté az ószövetségi ígéret beteljesülését nyomatékosítja: a rég várt, nagy ígéret Jézus Krisztus eljövételével valósággá vált. Velünk az Isten, amit a héber kifejezés görög fordításával is hangsúlyoz (Mt 1,23).

1.1.5. Kulcsszavak rövid elemzése

γενεσις (*geneszisz*): 'születés, származás, emberi lét, emberi létezés' (Mt 1,1.18)

Ez a főnév az evangéliumokban háromszor fordul csak elő: egyszer Keresztelő Jánosra (Lk 1,14), kétszer pedig Jézusra vonatkozóan (Mt 1,1.18). Jánosnak a születésére (Lk 1,14), illetve Jézusnak mint embernek a származására s születésére utal (Mt 1,1.18). Lukács hangsúlyozza, hogy Keresztelő János megszületésének sokan fognak örülni (Lk 1,14). Máté pedig azt írja le, hogy Jézusnak mi az emberi családfája, illetve, hogyan történt a születése (Mt 1.1.18). A kifejezés tehát jelzi a megtestesülés titkát, Jézus valóságos emberi természetét.

ἔτεκεν (*eteken*): 'szülni' (Mt 1,21.23.25)

A kifejezés az esetek többségében (a tizennyolcból tizenháromszor) Máriára és Jézusra vonatkozik az újszövetségi Szentírásban. Mind Máté, mind Lukács is ismételten hangsúlyozza, hogy Mária fiút szült (Mt 1,21.23.25; Lk 1,31; Lk 2,7). A napkeleti bölcsek Nagy Heródesnek a zsidók megszületett királyáról beszélnek (Mt 2,2). Lukács pedig ünnepélyesen megemlíti, hogy beteltek Mária szülésének napjai, amivel a beteljesedés távlatában helyezi el Jézus születését (Lk 2,6). Továbbá a Lukács- evangéliumban az angyal az Üdvözítő születéséről mint nagy örömről számol be a pásztoroknak (Lk 2,11). Emellett fontos megállapítani, hogy a Jelenések

könyve is többször használja ezt a szót a napba öltözött asszony, aki a megdicsőült Szűz Máriát jelképezi, és gyermeke: Jézus kapcsán (Jel 12,2.4.5.13). Az Újszövetség első és utolsó könyvében is megjelenik tehát ez a kifejezés (Mt 1,21.23.25; Mt 2,2; Jel 12,2.4.5.13), ami ez által keretet alkot, s utal a Mária és Jézus közötti szoros, bensőséges, gyengéd kapcsolatra, amelyből üdvösség források az egész világ számára!

1.2. Kontextuális – kánoni párhuzamok

Párhuzamok Máté evangéliumán belül

2,13.19 “Azután, hogy elmentek, megjelent Józsefnek álmában az Úr angyala, s ezt mondta neki: „Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba, s maradj ott, amíg nem szólok, mert Heródes keresi a gyermeket, meg akarja ölni.” “Amikor Heródes meghalt, megjelent Egyiptomban álmában Józsefnek az Úr angyala”

Szinoptikus párhuzamok

Lk 1,27 “egy szűzhöz, aki egy Dávid házából való férfinak, Józsefnek volt a jegyese, és Máriának hívták.”

Lk 1,31 “Gyermeket fogansz, fiút szülsz, és Jézusnak fogod elnevezni.”

Lk 1,35 “Az angyal ezt válaszolta és mondta neki: „A Szentlélek száll rád, s a Magasságbeli ereje borít be árnyékával. Ezért a születendő Szentet is az Isten Fiának fogják hívni.”

Lk 2,1-7 “Azokban a napokban történt, hogy Augustusz császár rendeletet adott ki, hogy az egész földkerekséget írják össze. Ez az első összeírás Quirinius, Szíria helytartója alatt volt. Mindenki elment a maga városába, hogy összeírják. József is fölment Galilea Názáret nevű városából Júdeába, Dávid városába, Betlehembe, mert Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt. Ott-tartózkodásuk alatt érkezett a szülés ideje. Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott nekik hely a szálláson.”

Lk 2,21 “Amikor eltelt a nyolc nap és körülmételték, a Jézus nevet adták neki, ahogy az angyal nevezte, mielőtt még a méhben megfogamzott volna.”

Lk 3,23-38 "Föllépésekor Jézus mintegy harmincéves volt. Azt tartották róla, hogy Józsefnek a fia, aki Éli fia volt, ez Mattaté, ez Lévié, ez Melchié, ez Jannaié, ez Józsefé, ez Mattatáé, ez Ámoszé, ez Náhumé, ez Heszlié, ez Naggájé, ez Maaté, ez Hattatiáé, ez Szemeiné, ez Józsefé, ez Jodáé, az Jochanané, ez Rezáé, ez Zerubbábelé, ez Sealtielé, ez Nerié, ez Melchié, ez Addié, ez Kozámé, ez Elmadamé, ez Eré, ez Jézusé, ez Eliezeré, ez Jorimé, ez Mattaté, ez Lévié, ez Simeoné, ez Júdáé, ez Józsefé, ez Jonámé, ez Eljákimé, ez Meleáé, ez Mennáé, ez Mattatáé, ez Nátámé, ez Dávidé, ez Izaié, ez Obedé, ez Boászé, ez Szalmozé, ez Nachsoné, ez Aminadabé, ez Adminé, ez Arnié, ez Heszromé, ez Perecé, ez Júdáé, ez Jákobé, ez Izsáké, ez Ábrahámé, ez Táréé, ez Náchoré, ez Szeruché, ez Regué, ez Pelegé, ez Héberé, ez Selaké, ez Kenáné, ez Arpachsádé, ez Szemé, ez Noéé, ez Lámeché, ez Metuselaché, ez Hénóché, ez Járedé, ez Mahalalelé, ez Kenáné, ez Enosé, ez Szeté, ez Ádámé, ez az Istené."

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Ter 17,19 "De Isten ezt válaszolta: „Nem úgy! Feleséged, Sára ajándékoz meg fiúval téged, s te majd az Izsák nevet adod neki. Szövetségemet örök szövetséggé teszem vele, én pedig az ő és őutána leszármazottainak Istene leszek."

Ter 21,3.12 "Ábrahám fiának, aki született, akit Sára szült neki, az Izsák nevet adta." "de Isten így szólt Ábrahámhoz: „Ne bánkódj a fiad és szolgálód miatt, hanem hallgass Sárára mindenben, amit mond neked, mert utódaidat Izsák után fogják nevezni."

Ter 22,18 "Utódaid által nyer áldást a föld minden népe, mivel hallgattál a szavamra."

Ter 25,26 "Utódaid által nyer áldást a föld minden népe, mivel hallgattál a szavamra."

Ter 29,35 "Még egyszer fogant, és fiút szült, és így szólt: „Most már dicsőíteni akarom az Urat!" Azért Júdának nevezte. Több gyermeket azután nem szült."

Ter 38,29-30 "De az újra visszahúzta a kezét és testvére jött ki. Erre így szólt: „Mihez csinálsz magadnak nyílást?" – és Perecnek nevezték. 30Azután kijött a testvére, akinek kezén a vörös fonál volt. Őt Szeráchnak nevezték el."

MTörv 2,7 "Az Úr, a te Istened megáldotta kezed munkáját, örködött fölötted, amikor átvonultál ezen a nagy pusztaságon. Negyven éve már, hogy az Úr, a te Istened veled van és nem szenvedtél hiányt semmiben."

Rut 4,13-17 "Boász tehát elvette Rutot, s az a felesége lett. Amikor bement hozzá, az Úr megadta neki, hogy fiút foganjon és szüljön. Erre az asszonyok így szóltak

Noémihez: „Legyen áldott az Úr, aki nem tagadta meg az elhunytól a gyámolítót, hogy így neve fennmaradjon Izraelben. Legyen vigasztalód és gyámolod öregségedben, mert menyed szülte, aki szeret téged, s többet jelent neked, mint ha hét fiad volna.” Akkor Noémi fogta a gyermeket, ölébe vette és dajkálta. A szomszédasszonyok nevet is adtak neki. „Noéminak fia született” – mondták –, és elnevezték Obednek. Ő lett az atyja Dávid atyjának, Izájnak.”

Rut 4,12.18-22 “Utódod által, akit ennek a fiatalasszonynak ad majd az Úr, házad váljék hasonlónvá Percéhez, akit Támár szült Júdának!” “Ez Perc családfája: Perc nemzette Hecront, Hecron nemzette Rámot, Rám nemzette Amminadabot, Amminadab nemzette Nachsont, Nachson nemzette Szalmont. Szalmon nemzette Boászt, Boász nemzette Obedet, Obed nemzette Izájt, Izáj nemzette Dávidot.”

1Sám 17,12 “Dávid egy Júdába, Betlehembe való, Izáj nevű efratitának volt a fia, akinek nyolc fia volt. Saul idejében ez az ember már öreg volt, sok év nyomta a vállát.”

2Sám 12,24 “Dávid Batsebát is vigasztalta. Elment hozzá és együtt hált vele. (Batseba) fogant és fiút szült. A Salamon nevet adta neki.”

1Krón 1,34 “Ábrahám Izsákot nemzette. Izsák fiai: Ézsau és Izrael.”

1Krón 2,4-5.9-15 “A menyé, Támár szülte neki Percet és Szerachot. Júdának összesen öt fia volt. Perc fiai: Hecron és Hamul. Hecron fiai, akik tőle születtek: Jerachmeel, Rám és Kelubáj. Rámtól származott Aminadab, Aminadabtól származott Nachson, Júda fiainak a feje. Nachsontól származott Szalma, Szalmától származott Boász, Boásztól származott Obed, Obedtől származott Izáj; Izájtól származtak: az elsőszülött Eliáb volt, a második Abinadab, a harmadik Sima, a negyedik Netáneel, az ötödik Raddaj, a hatodik Ocem, a hetedik Dávid.”

1Krón 3,5.10-19 “Jeruzsálemben ezek születtek: Simea, Sobáb, Nátán és Salamon, ez a négy Bat-Suától, Amiel leányától.” “Salamon fia Rechabeám, ennek fia Abija, ennek fia Aza, ennek fia Jehosafát, ennek fia Jorám, ennek fia Ahaszja, ennek fia Joás, ennek fia Amacja, ennek fia Azarja, ennek fia Jotam, ennek fia Acház, ennek fia Hiszkija, ennek fia Manasse, ennek fia Amon, ennek fia Jozija. Jozija fiai: az elsőszülött Jochanan, a második Jojakim, a harmadik Cidkija, a negyedik Sallum. Jojakim fiai: a fia Jechonja és ennek a fia Cidkija. A fogoly Jechonja fia: Sealtiel. Az ő fiai: Malkiram, Pedaja, Seneacár, Jekámja, Hosama és Nedabja. Pedaja fiai: Zerubbábel és Simi. Zerubbábel fiai: Mesullam és Hananja, továbbá nővérük, Selomit.”

Ezd 3,2 “Joszadak fia, Jesua és testvérei, a papok, valamint Sealtiel fia, Zerubbábel és testvérei hozzáfogtak és fölépítették Izrael Istenének oltárát, hogy égőáldozatot mutassanak ott be, amint meg van írva Mózesnek, az Isten emberének törvényében.”

Zsolt 130,8 "Ő váltja meg Izraelt minden bűnétől."

Sir 46,1 "Józsue, Nun fia, vitéz hadvezér volt és Mózes utódja a prófétaságban. Nagy volt, mint neve is mondja: megmentette a kiválasztottakat, bosszút állt az ellenségen és bevezette örökrészébe Izraelt."

Iz 7,14 "Ezért az Úr maga ad nektek jelet: Íme, a szűz fogan, fiút szül, és Immánuelnek nevezi el."

Iz 8,8.10 "Behatol Júdába és áthömpölyög rajta, előnti, míg egészen nyakig nem ér. Kiterjesztett szárnyai betöltik országod egész szélességét, ó Immánuel." "Hiába szótök terveket: úgylis megghiúsul. Hasztalan hoztok határozatot: nem valósul meg. Mert velünk az Isten."

Jer 27,20 "amiket annak idején nem vitt el Babilon királya, Nebukadnezár, amikor Jeruzsálemből Babilonba fogságba hurcolta Jechonját, Jojakim fiát, Júda királyát [Júda és Jeruzsálem vezető embereivel együtt]."

ApCsel 3,16 "Mert hittel segítségül hívtuk a nevét, erőt öntött ebbe az emberbe, akit itt láttok és akit ismertek. A tőle való hit visszaadta neki épségét mindnyájatok szeme láttára."

ApCsel 4,12 "Nincs üdvösség senki másban. Mert nem adatott más név az ég alatt az embereknek, amelyben üdvözülhetnénk."

Róm 8,31 "Mire következtethetünk ebből? Ha Isten velünk, ki ellenünk?"

Gal 3,16 "Nos, az ígélet Ábrahámnak és leszármazottjának szólt. Nem azt mondja (az Írás): „és leszármazottainak”, mintha sokaknak szólna, hanem csak egynek: „leszármazott”, s ez Krisztus."

2. Meditáció – elmélkedés

2.1. Tanítóhivatali nézőpont

2.1.1. Katolikus Egyház Katekizmusa

Ábrahám, a hívők atyja

145 A Zsidókhoz írt levél az ősök hitének magasztalásakor külön kiemeli Ábrahám hitét: "A hit alapján engedelmeskedett Ábrahám a hívásnak, hogy költözzék arra a vidékre, amelyet örökségül kellett kapnia. Elindult anélkül, hogy tudta volna, hová megy." (Zsid 11,8.) A hittel élt, mint jövevény és zarándok az Ígéret földjén. Sára hittel foganta az Ígéret fiát. Végül Ábrahám hittel ajánlotta föl egyetlen fiát áldozatul.

146 Ezáltal Ábrahám megtestesíti a hitnek a Zsidókhoz írt levélben adott meghatározását: "A hit szilárd bizalom abban, amit remélünk, meggyőződés arról, amit nem látunk" (11,1). "Ábrahám hitt az Istennek, és ez beszámíttatott neki megigazulásul" (Róm 4,3). Ezzel "a hittel megerősödve" (Róm 4,20) lett Ábrahám "atyja minden hívőnek" (Róm 4,11.18).

147 Az Ószövetségben e hitnek nagyon sok tanúja van. A Zsidókhoz írt levél dicsőítő beszédet mond az elődök példás hitéről, melyből "bizonyosságot merítettek" (Zsid 11,2.39). "Isten azonban nekünk valami jobbat készített" (11,40): tudniillik a kegyelmet, hogy higgyünk az Ő Fiában, Jézusban, aki "hitünk szerzője és bevégzője" (12,2).

1080 Isten kezdettől fogva megáldotta az élőlényeket, főleg a férfit és a nőt. A Noéval és minden élőlénnel kötött szövetség megújítja ezt a termékenységi áldást az ember bűne ellenére, mely által "átkozott" lett a föld. De Ábrahámától kezdődően az isteni áldás áthatja az emberek halál felé tartó történelmét, hogy az élet felé fordítsa és fölvigye forrásához: "a hívők atyja" hite által, aki megkapja az áldást, elkezdődik az üdvösség története.

Jézus, Dávid Fia

437 Az angyal hírül adta a pásztoroknak, Jézusnak mint az Izraelnek ígért Messiásnak a születését: "Ma megszületett a Megváltótok, az Úr Krisztus, Dávid

városában" (Lk 2,11). Ő kezdettől fogva az, "akit az Atya megszentelt és a világba küldött" (Jn 10,36), a Mária szűz méhében fogantatott "szent". Józsefet Isten arra hívta, hogy vegye magához jegyesét, aki méhében azt hordozta, aki "a Szentlélektől fogantatott" (Mt 1,20), hogy Jézus, "akit a Krisztusnak neveznek", József feleségétől szülessék Dávid messiási nemzetségében (Mt 1,16).

439 Sok zsidó és néhány pogány is, akik osztoztak a zsidók reménységében, fölismerték Jézusban az Izrael Istene által megígért "Dávid fia" alapvető messiási vonásait. Jézus elfogadta a Messiás címet, amelyhez joga volt, de nem minden fönn tartás nélkül, mert kortársai közül nem egy nagyon emberi, s lényegében politikai értelemben fogta föl.

József és az angyali üzenet

497 Az evangéliumi elbeszélések a szűzi fogantatást Isten -- minden emberi megértést és lehetőséget fölülmuló -- művének tekintik: "Aki benne fogantatott, a Szentlélektől van" (Mt 1,20), mondja az angyal Józsefnek Máriáról, az ő jegyeséről. Az Egyház ebben meglátja annak az ígéretnek a teljesedését, melyet Isten Izajás próféta által mondott: "Íme, a szűz méhében fogant és fiút szül" (Iz 7,14), a görög szövegben Mt 1,23.

1846 Az evangélium Isten bűnösök iránti irgalmasságának kinyilatkoztatása Jézus Krisztusban. Az angyal ezt hirdeti Józsefnek: "A nevét Jézusnak fogod hívni, mert ő szabadítja meg népét bűneitől" (Mt 1,21). Ugyanez elmondható az Eucharishtiáról, a megváltás szentségéről: "Ez az én vérem, az új Szövetségé, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára" (Mt 26,28).

2.2.2. Pápai gondolatok

Szent II. János Pál pápa: *Dominum et vivificantem*

Mt 1,18; Mt 1,20

49. Az Egyház szívvel-lélekkel fordul a Szentlélekhez most, a huszadik század végén: Krisztus földi megjelenésének harmadik évezredét várjuk, miközben készülünk arra a nagy jubileumra, amellyel az Egyház ezt az eseményt ünnepelni szándékozik. Ezt az eljövotelt az emberi időszámítás olyan eseménynek tekinti, mely itt a földön az emberiség történetéhez tartozik. A szokásos időszámítás az éveket, századokat és évezredeként aszerint jelöli, hogy Krisztus születése *előttiek* vagy *utániak*. De tudatában kell lennünk annak, hogy ez az esemény – számunkra, akik keresztények vagyunk – az apostol szerint „az idők teljessége”,³ mert az emberiség történetét teljesen áthatotta az Isten időmértéke: az ő transzcendens jelenléte az örök „jelenben”. Ő az, „aki van, aki volt, és aki eljő”, aki „az alfa és az ómega, az első és az utolsó, a kezdet és a vég”,⁴ „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen.”⁵ „De amikor elérkezett az idők teljessége, Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született... hogy az Isten fiaivá lehessünk”.⁶ És a Fiúnak, az Igének ez a megtestesülése „a Szentlélek közreműködésével történt”.

A két evangélista, akiknek a názáreti Jézus születése és gyermeksége történetét köszönhetjük, ebben a dologban azonos módon fejezi ki magát. *Lukács szerint* Jézus születésének hírüladásakor Mária megkérdezte: „Hogyan válik ez valóra, amikor férfit nem ismerek?” Ezt a választ kapta: „A Szentlélek száll reád, s a Magasságbeli ereje borít be árnyékával. Ezért a születendő Szentet is az Isten Fiának fogják hívni.”⁷

Máté kerekén kimondja: „Jézus Krisztus születésének ez a története: Anyja, Mária, Józsefnek a jegyese, még mielőtt egybekeltek volna, gyermeket fogant a Szentlélek erejéből.”⁸ Józsefet ez zavarba hozta, de álmában magyarázatot kapott! „Ne félj attól, hogy feleségedül vedd Máriát, hiszen a benne fogant élet a Szentlélektől van. Fiút szül, akit Jézusnak nevezel el, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.”⁹

³ vö. Gal 4,4

⁴ Jel 1,8; 22,13

⁵ Jn 3,16

⁶ Gal 4,4

⁷ Lk 1,34-35

⁸ Mt 1,18

⁹ Mt 1,20

Ezért vallotta az Egyház a *megtestesülés titkát*, ezt a sarkalatos misztériumot kezdettől fogva a *Szentlélekhez kapcsolva*. Az apostoli hitvallásban ezt mondja: „fogantaték Szentlélektől, születék Szűz Máriától”. A nicea-konstantinápolyi hitvallásban szintén: „Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett.”

„A Szentlélek erejéből” lett ember az, akit az Egyház ugyanabban a hitvallásban az Atyával egylényegű Fiúnak vall: „*Isten az Istentől, világossága világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény.*” Emberré lett, „megtestesült Szűz Máriától”. Mindez akkor történt, amikor elérkezett „az idők teljessége”.

Szent II. János Pál pápa: Redemptoris custos

Mt 1,24

1. A Megváltó jövőendő őrzője, „József úgy tett, amint az Úr angyala megparancsolta, és magához vette feleségét” (Mt 1,24).

Az első évszázadok egyházatyái épp az evangélium indítására hangsúlyozták, hogy Szent József, amilyen szeretetteljesen viselte gondját Máriának és amilyen örömmel szentelte magát Jézus Krisztus nevelésének,¹⁰ ugyanígy oltalmazza és őrzi annak Titokzatos Testét, az Egyházat, melynek előképe és példája maga a Szent Szűz.

Száz éve jelent meg XIII. Leó pápa *Quamquam pluries* kezdetű enciklikája.¹¹ Ezért, kedves testvéreim és nővéreim, e jubileum alkalmából, a Szent József iránti tisztelet több százados nyomán haladva szeretnék nektek felvetni néhány elmélkedő gondolatot arról a férfiről, akire Isten „legdrágább kincsei védelmezését”¹² bízta.

Örömmel töltöm be ezt a lelkipásztori kötelességet, hogy minden keresztényben növekedjék az egyetemes Egyház patrónusa iránti tisztelet, valamint a Megváltó iránti szeretet, hiszen Szent József őt úgy szolgálta, hogy mindenki számára ragyogó példát adott.

¹⁰ vö. Szt. Iréneusz, *Adversus haereses*, IV, 23, 1: S. Ch. 100/2, pp. 692-694.

¹¹ XIII. Leó, *Quamquam pluries* enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.): Leonis XIII P.M. Acta, IX (1890), pp. 175-182.

¹² *Sacror. Rituum Congreg., Decr. Quemadmodum Deus* (1870. december 8.): Pii IX P.M. Acta, pars I, vol. V, p. 282; IX. Pius, Apostoli levele *Inclutum Patriarcham* (July 7, 1871): idézet helye, pp. 331-335.

Így az egész keresztény nép nemcsak buzgóbban fog Szent Józsefhez fordulni és kérni az ő pártfogását, hanem azt is szem előtt fogja tartani: milyen alázatos és bölcs módon szolgálta az emberek üdvözítésének művét, és miként vett részt abban.¹³

Meg vagyunk győződve, hogy ha az Egyház ismét elelmélkedik Mária jegyesének az isteni misztérium szolgálatában való részé vételéről, az segíteni fogja az egész emberiséggel együtt a jövő felé haladva, hogy sajátos természetét mindig megtalálja annak az üdvözítő szándéknak a keretében, amelynek *alapja a megtestesülés misztériuma*.

A Názáreti József éppen ebben a misztériumban töltött be – Máriát, az emberré lett Ige édesanyját kivéve – egyetlen más emberi teremtményhez sem hasonlítható szerepet. Máriával együtt részese volt e misztériumnak, mert Isten őt is bevonta a tulajdonképpeni üdvtörténeti eseménybe, és ugyanannak a szeretetnek lett a védelmezője, amelynek hatalma révén az Örök Atya „eleve arra rendelt minket, hogy Jézus Krisztus által fiai legyünk” (Ef 1,5).

Mt 1,20-21; Mt 1,18

2. „József, Dávid fia, *ne félj magadhoz venni feleségedet Máriát*, mert a gyermek, amelyet a szíve alatt hordoz, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, akit Jézusnak nevezel el, mert Ő szabadítja meg népét bűneitől” (Mt 1,20-21).

Ezek a szavak tartalmazzák a Szent Józsefről szóló szentírási igazság központi magját, életének ezt a pillanatát, amelyre az egyházatyák különösen sokszor hivatkoznak.

Máté evangélista megmagyarázza e pillanat jelentését, elmondván, miként élte meg azt József. Ám ahhoz, hogy egészen megérthessük mondanivalójának tartalmát és összefüggéseit, föl kell idéznünk *Lukács evangéliumának* párhuzamos helyét. Ugyanis Mária várandósságának a Szentlélektől való eredete – melyet Máté így mond el: „Jézus Krisztus születése így történt: Anyja, Mária *jegyese volt Józsefnek*. Még *mielőtt* egybekeltek volna, úgy találtatott, hogy *gyermeket fogant a Szentlélektől*” (Mt 1,18) –

¹³ vö. Szt. Chrysostom János, In Matth. Hom. V, 3: PG 57, 57f. The Fathers of the Church and the Popes, on the basis of their common name, also saw in Joseph of Egypt a prototype of Joseph of Nazareth, inasmuch as the former foreshadowed in some way the ministry and greatness of the latter, who was guardian of God the Father's most precious treasures-the Incarnate Word and his most holy Mother: vö., for example, Szt. Bernard, Super „Missus est,” Hom. II, 16: S. Bernardi Opera, Ed. Cist., IV, 33f.; XIII. Leó, Quamquam pluries enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.): idézet helye, p. 179.

Lukácsnál is olvasható, amikor az angyali üdvözlétről ír, de sokkal részletesebben és pontosabban.

„Isten elküldte Gábor angyalt Galilea Názáret nevű városába egy szűzhöz, aki egy Dávid házából való férfinak, Józsefnek volt a jegyese, és Máriának hívták” (Lk 1,26-27).

Az angyal szavai – „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled” (Lk 1,28) – Máriában komoly nyugtalanságot keltettek és gondolkodóba ejtették. A hírnök ekkor megnyugtatta a szüzet, és kinyilatkoztatta Isten reá vonatkozó különleges tervét: *„Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál Istennél. Gyermeket fogansz, fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz Ő, a Magasságbeli Fiának fogják nevezni. Az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját....* (Lk 1,30-32)

Néhány verssel korábban az evangélista megerősítette, hogy az angyali üdvözlétkor Mária „jegyese volt egy József nevű férfinak, aki Dávid házából származott”. E jegyesség lényegét Lukács közvetve magyarázza meg, amikor Mária az égi hírnök szavainak meghallgatása után a gyermek születésével kapcsolatosan megkérdezi: *„Hogyan történik mindez, amikor férfit nem ismerek?”* (Lk 1,34). Erre a következő választ kapja: *„A Szentlélek száll rád, s a Magasságbeli ereje borít be árnyékával. Ezért a születendő gyermek szent lesz, és Isten Fiának fogják nevezni”* (Lk 1,35). Mária, még ha József „jegyese” is, szűz marad, mert az angyali üdvözlés során benne megfogant gyermek a Szentlélek közreműködésével fogant.

Ezen a ponton Lukács szövege megegyezik a Máténál (1,18) leírtakkal, és megvilágítja azt, amit itt olvasunk. Ha a Józseffel való eljegyzés után úgy mutatkozott, hogy Mária „gyermeket vár a Szentlélek közreműködése által”, ez a kijelentés teljesen megfelel a hírüladás tartalmának és különösen Mária ezt követő szavainak: *„Történjen úgy, ahogy mondtad”* (Lk 1,38). Miután Mária igent mondott Isten tervére, a következő napokban és hetekben nyilvánvalóvá vált az emberek és József előtt, hogy gyermeket vár, hogy szülni fog és az anyaság titkát hordozza magában.

Mt 1,19; Mt 1,20-21; Mt 1,24

3. Ilyen körülmények között „József, aki igaz ember volt és nem akarta a nyilvánosság előtt megszégyeníteni, *elhatározta, hogy titokban bocsátja el*” (Mt 1,19).

Nem tudta ugyanis, hogyan viselkedjen Mária „csodálatos” anyaságával kapcsolatban. Választ keresett a nyugtalanító kérdésre, és kiutat a számára nehéz helyzetből. „Míg ezen töprengett, álmában megjelent neki az Úr angyala, és így szólt hozzá:

‘József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert a benne fogant élet a Szentlélektől van. Fiút szül, akit te Jézusnak nevezel, mert Ő szabadítja meg népét bűneitől’” (Mt 1,20-21).

A Máténál és Lukácsnál közölt híradás között szoros egybehangzás figyelhető meg. *Isten küldötte beavatja Józsefet Mária anyaságának titkába.* Mária, aki a törvény szerint az ő „hitvese”, miközben szűz marad, a Szentlélek erejétől „megárnyékozva” anya. Ha majd világra jön a fiúgyermek, akit Mária méhében hord, a Jézus nevet kell kapnia. A „Jézus” név ismert volt a zsidóknál, és időnként a fiúgyermeknek kapták. Ebben az esetben azonban *arról a Fiúról van szó*, aki – az isteni ígéret szerint – *beteljesíti a Jézus név jelentését*: Jézus – Yehosua azt jelenti: Isten üdvözít. A hírnök úgy fordul Józsefhez, mint „Mária hitveséhez”, akinek az lesz a kötelessége, hogy a Názáreti Szűztől, az ő jegyesétől születendő fiúgyermeknek a Jézus nevet adja. Tehát Józsefhez fordul, és megbízza, hogy ő lássa el Mária mellett a földi apa feladatait.

„Amikor József felébredt, úgy tett, ahogy az Úr angyala parancsolta, és magához vette feleségét” (Mt 1,24).

Magához vette őt anyaságának egész titkával, magához vette a fiúval együtt, akinek a Szentlélek ereje által kellett világra jönnie: *így a Máriáéhoz hasonló szükséges beleegyezésről tett bizonyosságot* mindazzal kapcsolatban, amit Isten rábízott a küldötte által.

vö. Mt 1,16.18-20.24; vö. Mt 1,18-25

7. Amint az evangéliumi szövegekből következik, József atyaságának jogi alapját a Máriával való házassága alkotja. Isten rendelte Mária hitvestársául, hogy ezáltal biztosítsa Jézus számára József atyai oltalmát. Ezért az isteni kiválasztás és elrendelés – mely Józsefet atyaságában állítja legközelebb Krisztushoz, minden kiválasztás és elrendelés céljához (vö. Róm 8,28 köv.) – a Máriával kötött házasságon, vagyis a családon keresztül vezet.

Jóllehet az evangélisták teljesen és világosan kimondják, hogy Jézus a Szentlélek közreműködésével fogantatott és hogy ebben a házasságban a szüzesség

megőrződött (vö. Mt 1,18-25; Lk 1,26-34), Józsefet mégis Mária férjének, Máriát pedig József feleségének nevezik (vö. Mt 1,16.18-20.24; Lk 1,27; 2,5).

Az Egyház számára, akármilyen jelentős *Jézus szűzi fogantatásának megvallása*, nem kevésbé fontos, hogy védelmezze József házasságát Máriával, hiszen jogilag ettől a házasságtól függ József atyasága. Így válik érthetővé az is, miért sorolják fel az evangélisták a nemzedékeket József származási rendje szerint. Szent Ágoston felteszi magának a kérdést: „Miért ne lehetnének a nemzedékek Józseféi? Talán nem volt Mária hitvese?... Az Írás megerősíti az angyal tekintélye által, hogy igenis hitves volt. *Ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert a gyermek, akit hord, a Szentlélektől van* – mondta az angyal. És megparancsolta neki, hogy adjon nevet a gyermeknek, akkor is, ha nem tőle származik. Így szól a továbbiakban az Írás: *Fiút fog szülni, akit Jézusnak nevezzen el*. Az Írás jól tudja, hogy Jézus nem Józseftől származik, hiszen amikor József nyugtalankodott jegyese várandósságának eredete miatt, az angyal közölte vele: *a gyermek a Szentlélektől van*. Ennek ellenére nem vitatják el tőle az atyai tekintélyt, mióta a parancsot kapta, hogy ő nevezze el a gyermeket. Végül maga Szűz Mária is, aki nagyon jól tudja, hogy Krisztust nem a jegyesével való házassági kapcsolat által foganta, Józsefet Krisztus atyjának nevezi.”¹⁴

Mária fia Józsefnek is fia az őket egybekötő házassági kötelék ereje által: „Hűséges házasságuk alapján *mindketten* kiérdemelték, hogy Krisztus szüleinek nevezzük őket, nemcsak Krisztus édesanyját, hanem atyját is, és éppen olyan módon, ahogyan ő Mária hitvese volt – nem testi, hanem *lelki értelemben*”.¹⁵ Ebben a házasságban semmi sem hiányzik a házasságkötés alapvető feltételei közül: „Krisztus szüleinél megvalósult a házasság minden java: utód, házassági hűség, szentségi jelleg. Mindannyian jól ismerjük az utódot, aki maga az Úr Jézus, a hűséget, hiszen nem történt házasságtörés, a szentséget, mert nem történt válás.”¹⁶

Mind Szent Ágoston, mind pedig Szent Tamás, amikor a házasság természetét elemzik, úgy beszélnek róla, mint a „lelkek oszthatatlan egységéről”,¹⁷ a „szívek egységéről”, „egyetértésről”, tehát olyan összetevőkről beszélnek, amelyek ebben a házasságban példaadó módon nyilvánultak meg. Amikor az üdvtörténet döntő pillanatában Isten kinyilvánítja az emberek iránti szeretetét az Ige odaajándékozásán keresztül, éppen *Mária és József házassága* valósítja meg a teljes „szabadságban történő

¹⁴ Szt. Ágoston, Sermo 51, 10, 16: PL 38, 342

¹⁵ Szt. Ágoston, De nuptiis et concupiscentia, I, 11, 12: PL 44, 421; vö. De consensu evangelistarum, II, 1, 2: PL 34, 1071; Contra Faustum, III, 2: PL 42, 214

¹⁶ Szt. Ágoston, De nuptiis et concupiscentia, I, 11, 13: PL 44, 421; vö. Contra Iulianum, V, 12, 46: PL 44, 810

¹⁷ vö. Szt. Ágoston, Contra Faustum, XXIII, 8: PL 42, 470f.; De consensu evangelistarum, II, 1, 3: PL 34, 1072; Sermo, 51, 13, 21: PL 38, 344f.; Szt. Tamás, Summa Theol., III, q. 29, a. 2 in conclus

házassági önátadást”, a szeretet elfogadásában és kinyilvánításában.¹⁸ „Ebben a nagy vállalkozásban, hogy minden dolgot megújítsunk Krisztusban, új valósággá válik a hasonlóképpen megtisztult és megújult házasság, az Újszövetség szentsége. Így – amint az Ószövetség kezdetén is – egy házaspár áll az Újszövetség küszöbén. Amíg azonban Ádám és Éva házassága a bűn forrásává vált, amely elárasztotta a földet; Mária és József házassága azt a csúcspontot jelenti, ahonnan a szentség szétárad az egész világra. Üdvösségünk szerzője ezzel a szűzi és szent szövetséggel indította el megmentésünk művét, hogy nyilvánvaló legyen mindenható akarata: *tisztuljon és szentelődjék meg a család*, a szeretet szentélye és az élet bölcsője.”¹⁹

Mennyi tanítást vezethetünk le ebből a mai család számára! Mivel a „házasság lényegét és feladatait végső soron a szeretet határozza meg”, „ezért a család hivatása és küldetése, hogy *őrizze, tanúsítsa és árassza a szeretetet*, mint élő visszatükröződése és valóságos részese annak a jósnak, amellyel Isten szereti az embereket, Krisztus Urunk pedig Egyházát, az ő jegyesét”.²⁰ Ezért a Szent Család, vagyis az első „családegyház”²¹ életének kell tükröződnie minden keresztény családban. „Isten titokzatos rendelése szerint ugyanis sok éven át benne élt elrejtve az Isten Fia. A Szent Család ennek következtében őskép és minta valamennyi keresztény család számára”.²²

Mt 1,21

12. A körülmetéléskor József a Jézus nevet adja a gyermeknek. Egyedül ebben a névben van üdvösség (vö. ApCsel 4,12), jelentését az angyal hangsúlyozta Józsefnek: „A Jézus nevet add a gyermeknek, mert ő szabadítja meg népét bűneitől” (Mt 1,21). A névadással József kifejezésre juttatja Jézus feletti törvényes atyaságát, a Jézus névvel pedig kihirdeti Jézus szabadítói küldetését.

Mt 1,19; Mt 1,24

17. József egész élete hitbeli zarándokút volt. Ennek folyamán, akárcsak Mária, ő is hű maradt Istentől kapott hivatásához. Mária élete tökéletes beteljesítése annak az

¹⁸ vö. Párbeszéd 1980. január 9., 16. február 20.: Insegnamenti, III/I (1980), pp. 88-92; 148-152; 428-431

¹⁹ VI. Pál, Párbeszéd a „Equipes Notre-Dame” mozgalommal (1970. május 4.), n. 7: AAS 62 (1970), p. 431. Similar praise of the Family of Nazareth as a perfect example of domestic life can be found, for example, in XIII. Leó, Apostoli levele Neminem fugit (June 14, 1892); Leonis XIII PM. Acta, XII (1892), p. 149f.; Benedict XV, Motu Proprio Bonum sane (1920. július 25.): AAS 12 (1920), pp. 313-317

²⁰ Apostoli buzdítás Familiaris Consortio (1981. november 22.), 17: AAS 74 (1982), p. 100

²¹ ugyanott, 49: idézet helye, p. 140; vö. II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházról, Lumen Gentium, 11; Dekrétum a világi hívek apostolkodásáról, Apostolicam Actuositatem, 11

²² Apostoli buzdítás Familiaris Consortio (1981. november 22.), 85: idézet helye, pp. 189f

első „fiat”-nak, amelyet az angyali üdvözléskor mondott. József ellenben, amint föntebb mondtunk, amikor az angyal hírül adta neki Isten üzenetét, egyetlen szót sem szólt. Egyszerűen „úgy tett, ahogy az Úr angyala parancsolta neki” (Mt 1,24). Ez az első „tett” lett „József útjának” kezdete. Az út folyamán az evangéliumok egyetlen szót sem említenek, amit József mondott volna. József hallgatása azonban különleges jelentőségű: éppen hallgatásából olvashatjuk ki teljesen azt az igazságot, amelyet az evangélium ítélete tartalmaz róla: „igaz ember volt” (Mt 1,19).

Meg kell tanulnunk ezt az igazságot helyesen értelmezni, mert az egyik legfontosabb tanúbizonyságot tartalmazza az emberről és hivatásáról. A nemzedékek során az Egyház egyre figyelmesebben és tudatosabban olvassa ezt a tanúbizonyságot, miközben e páratlan igaz kincs gazdagságából „új és régi” (Mt 13,52) elemeket hoz újra és újra felszínre.

Mt 1,20

18. Mindenekelőtt a názáreti „igaz” férfiú rendelkezik a hitves valamennyi szembeszökő jellemzőjével. Az evangélista Máriát így mutatja be: „A szűz egy férfinak, Józsefnek volt a jegyese (Lk 1,27). Tehát az evangéliumok először a férj-feleség képét tárják elénk, s csak azután tudatják, hogy megkezdődött „az évszázadokon át elrejtett misztérium” (Ef 3,9) beteljesedése. (A zsidó nép szokása szerint a házasságkötés két részletben történt: először ünnepelték meg a törvényes házasságkötést a tulajdonképpeni házasságot), és csak bizonyos idő elteltével fogadta a férj feleségét a házába. Tehát József, még mielőtt együtt élt volna Máriával, már a „férje” volt; Mária azonban megőrizte szíve mélyén a vágyat, hogy kizárólag Istennek szentelje magát. Megkérdezhetnénk, hogyan egyeztethető össze ez a vágy „a házasságkötéssel”. A választ egyedül és kizárólag az üdvtörténet fejleménye, vagyis Isten különleges cselekedete adja meg. Mária az angyali üdvözlés pillanatától tudja, hogy a szüzesség iránti vágyát meg kell valósítani, vagyis magát kizárólag és teljes értelemben Istennek kell szentelnie, hogy Isten Fiának anyja legyen. A Szentlélek közreműködésével létrejött anyaság az önátadásnak az a formája, amelyet Isten elvár attól a szűztől, aki József „jegyese”. Mária éppen ezért mondja ki a maga „fiat”-ját.

Az a körülmény, hogy ő József „jegyese”, bennfoglaltatik Isten tervében. Erre utal az általunk idézett két evangélista, különösen pedig Máté. Az angyal Józsefhez intézett szavai nagyon jelentősek: „Ne félj magadhoz venni feleségül Máriát, mert a gyermek, akit méhében hord, a Szentlélektől van” (Mt 1,20). Ezek ugyanis József hitvesének

titkát világítják meg. Mária anyaságában is szűz. Benne a „Magasságbeli Fia” öltött magára emberi testet és lesz az „Emberfia”.

Amikor Isten az angyal szavaival Józsefhez fordult, úgy fordult hozzá, mint a Názáreti Szűz jegyeséhez. Ami Máriában a Szentlélek közreműködése által történt, egyben kifejezésre juttatja a házassági kötelék megerősítését, amely kötelék már korábban fennállt József és Mária között. Az égi küldött egészen világosan mondta Józsefnek: „Ne félj magadhoz venni feleségül Máriát. „ Ami tehát korábban történt – József Máriával kötött házassága –, Isten akarata szerint való és ezért meg kell maradnia. Istenanyaságában Máriának továbbra is úgy kell élnie, mint aki „szűz és jegyese egy férfinak” (vö. Lk 1,27).

Mt 1,24; Mt 1,24-25

19. Az éjszakai „hírüladás” szavaiból nemcsak azt az isteni igazságot hallja meg József, hogy hitvesének hivatása kimondhatatlanul fönséges, hanem újra felidézi az igazságot saját hivatásáról. Ez az „igaz” ember, aki a választott nép legnemesebb hagyományainak szellemében szerette a Názáreti Szüzet és a házassági szeretet kötelékére lépett vele, most Istentől kap ismét megbízatást erre a szeretetre.

„József úgy tett, ahogy az Úr angyala megparancsolta neki, és magához vette feleségét” (Mt 1,24). A gyermek, akit Mária hordoz, „a Szentlélektől származik”. Nem kell ebből a kijelentésből is arra következtetnünk, hogy József hitvesi szeretetét szintén újjáformálta a Szentlélek? Nem kell-e arra gondolnunk, hogy Isten szeretete, amely a Szentlélek által árad az emberek szívébe (vö. Róm 5,5), a legtökéletesebb módon formál mindenféle emberi szeretetet? Hiszen egyedülálló módon átalakítja a házastársak hitvesi szeretetét is, miközben elmélyíti és felmagasztosítja benne mindazt, ami emberhez méltó és szép, ami magában hordozza a kizárólagos önátadásnak, a személyek összetartozásának és a Szentháromság misztériuma szerinti, igazi összetartozásnak a jegyeit.

„József magához vette feleségét. De nem ismerte meg, amíg világra nem hozta fiát” (Mt 1,24-25). Ezek a szavak egy másfajta házasságbeli közelségre utalnak. Az összetartozás mélysége, vagyis az egység, a személyek közötti kapcsolat lelki ereje – végsősoron az „Éltető Lélektől” származik (vö. Jn 6,63). József, aki engedelmeskedett a Léleknek, éppen benne fedezte fel újra a szeretet forrását, férfiúi és hitvesi szeretete forrását. Ez a szeretet nagyobb volt, mint az, amit az „igaz ember” emberi szívének lehetőségei szerint kívánhatott volna magának.

XVI. Benedek pápa: Sacramentum caritatis

vö. Mt 1,18

Jézus és a Szentlélek

12. Maga az Úr szavával s a kenyérrel és a borral átadta nekünk az új kultusz lényeges elemeit. Az Ő jegyese, az Egyház arra hivatott, hogy napról napra ünnepelje az eucharisztikus lakomát az Ő emlékezetére. Ezáltal beleírja az emberi történelembe jegyesének megváltó áldozatát és szentségileg jelenvaló teszi minden kultúrában. Ezt a nagy misztériumot liturgikus formákban ünnepeljük, melyeket az Egyház a Szentlélek vezetésével az időben és a térben bontakoztat ki.²³ Ezzel kapcsolatban tudatosítanunk kell a Szentlélek döntő szerepét a liturgikus forma kifejlesztésében és az isteni misztériumok elmélyítésében. A Vigasztaló a hívőknek adott első ajándék,²⁴ aki már a teremtésben működik (vö. Ter 1,2), teljességgel jelen van a megtestesült Ige egész valójában: Jézus Krisztus ugyanis fogantatott Szűz Máriától a Szentlélek tevékenysége által (vö. Mt 1,18; Lk 1,35); nyilvános működésének kezdetén a Jordán partján látta, hogy leszáll rá galamb képében (vö. Mt 3,16 és párh.); ugyanebben a Lélekben cselekszik, beszél és ujjong (vö. Lk 10,21); és benne ajánlja föl önmagát (vö. Zsid 9,14). A „búcsúbeszédben”, melyet János hagyott ránk, Jézus világosan kapcsolatba hozza saját életének a húsvéti misztériumban történő odaajándékozását a Szentlélek övéinek történő ajándékozásával (vö. Jn 15,7). Föltámadva, testében hordozva a szenvedés jegyeit, ki tudja árasztani a Lelket (vö. Jn 20,22) és övéit saját küldetésének részesévé teszi (vö. Jn 20,21). A Szentlélek az, aki megtanítja a tanítványokat mindenre, és emlékezteti őket mindarra, amit Krisztus mondott (vö. Jn 14,26), mert az Ő dolga mint az igazság Lelkéé (vö. Jn 15,26), hogy bevezesse a tanítványokat a teljes igazságba (vö. Jn 16,13). Az Apostolok Cselekedeteinek elbeszélésében a Lélek Pünkösd napján leszáll a Máriával együtt imádkozó apostolokra (vö. 2,1-4), és lelkesíti őket a küldetésre, hogy minden népnek hirdessék az evangéliumot. Éppen ezért maga Krisztus a Szentlélek tevékenységének erejében marad jelenlévő és tevékeny Egyházában az élő központból, az Eucharisziából kiindulva.

²³ vö. Propositio 3

²⁴ vö. Missale Romanum: Prex Eucharistica IV

XVI. Benedek pápa: Verbum Domini

vö. Mt 1,18

15. Miután láttuk a Szót, amelyet Isten utoljára és véglegesen intézett a világhoz, most a Szentlélek küldetése felé kell fordulnunk az Isteni Szóval kapcsolatban. A krisztusi kinyilatkoztatást ugyanis nem lehet hitelesen megérteni a Vigasztaló tevékenységétől függetlenül. Ez annak a ténynek a következménye, hogy Isten önközlése mindig magában foglalja a Fiú és a Szentlélek kapcsolatát, akiket Lyoni Szent Ireneusz úgy nevez, hogy „az Atya két keze”.²⁵ Maga a Szentírás bemutatja a Szentlélek jelenlétét az üdvösség történetében és különösen Jézus életében, aki fogantatott Szűz Máriától a Szentlélek erejéből (vö. Ml 1,18; Lk 1,35); nyilvános működése kezdetén a Jordán partján látta, hogy galamb formájában leszáll rá (vö. Mt 3,76); Jézus ebben a Lélekben beszél és ujjong (vö. Lk 10,21); és ebben a Lélekben áldozza föl önmagát (vö. Zsid 9,14). Küldetése végén János evangélista elbeszélése szerint maga Jézus kapcsolja össze világosan életének ajándékozását és Lelkének elküldetését övéi számára (Jn 16,7). A föltámadott Jézus testében hordozva a szenvedés stigmáit, kiárasztja a Lelket (vö. Jn 20,22), és saját küldetésének részesévé teszi övéit (vö. Jn 20,21). A Szentlélek fogja megtanítani a tanítványokat mindenre és eszükbe juttat mindent, amit Krisztus mondott (vö. Jn 14,26), mert Ő, az igazság Lelke (vö. Jn 15,26) vezeti majd be a tanítványokat a teljes igazságba (vö. Jn 16,13). Végül ahogyan az Apostolok cselekedeteiben olvassuk, Pünkösd napján a Lélek leszáll a Máriával együtt imádkozó Tizenkettőre (vö. 2,1-4), és erőt ad nekik a küldetéshez, hogy minden népnek hirdessék az örömhírt.²⁶ Isten Szava tehát a Szentlélek tevékenységének köszönhetően fejeződik ki emberi szavakban. A Fiú küldetése, és a Szentlélek küldetése elválaszthatatlan és egyetlen üdvrendet alkotnak. A Lélek, aki az Ige megtestesülésekor Szűz Mária méhében cselekedett, ugyanaz, mint aki Jézust egész küldetésében vezette, és akit Jézus megígért a tanítványoknak. Ugyanaz a Lélek, aki a próféták által szólt, támogatja és indítja az Egyházat Isten Szavának hirdetésének feladatában és az apostolok prédikációjában, végül ez a Lélek az, aki sugalmazta a Szentírás szerzőit.

²⁵ Adversus haereses, IV,7,4: PG 7, 992–993; V,1,3: PG 7, 1123; V,6,1: PG 7, 1137; V,28,4: PG 7, 1200.

²⁶ vö. XVI. Benedek pápa: Sacramentum caritatis szinódus utáni buzdítás. (22. II. 2007), 12: AAS 99 (2007), 113–114

2.3. Liturgikus nézőpont

Az evangéliumi szakasz kapcsolódási pontjai a szentmise szertartásának egyéb szövegeivel

Az *evangélium* (Mt 1,1-25) e szakaszának első felében Máté Jézus – valójában József – származását vezeti le Ábrahámig bezárólag, akit a zsidók ősatyjuknak tekintettek. A szakasz második fele pedig azt a történetet meséli el, hogyan szerez tudomást Jézus születéséről József, hogyan kap álmában üzenetet az angyaltól.

A *válaszos zsoltár* (Zsolt 88,4-5) kapcsolódik a nemzetségtáblához annyiban, hogy felidézi Isten ígétét: *„Szövetséget kötöttem választottammal, megesküdtem szolgálomnak, Dávidnak: nemzetségedet minden időkre alapítom, trónodat minden nemzedékre megszilárdítom”*, utalva ezzel az Ábrahámnak tett ígéretekre is.

A *szentlecke* (ApCsel 13,16-17. 22-25), Pál apostol idézett beszédében, egészen konkrétan felmutatja az összefüggést Jézus Krisztus származása és Isten ígérete között. Röviden emlékeztet a nép történetére: arra a hatalmas tetre, amikor kivezette őseiket Egyiptomból, majd beszél Dávid királyról, ezzel felvezetve azt a tényt, amellyel igazolja érvelésében Jézus és a megígért messiás azonosságát: *„Ígéréthez híven az ő utódai közül támasztotta Isten Izraelnek megváltóul Jézust.”* (ApCsel 13,23)

A mise a megtestesülés ünnepének nyitánya, *könyörgése* összefoglalja azt a várakozást, ami az adventet is jellemezte: az ünnepre készülve egyúttal az Úr második eljövételére is bizalommal tekintünk, amikor: *„nagy örömmel fogadjuk ... nyugodt lélekkel láthassuk meg őt mint Bíránkat.”*

Ehhez a gondolathoz csatlakozik az *olvasmány* (Iz 62,1-5), amelyben a próféta érzékletesen jellemzi az Isten eljövendő országát. A házasság képei párhuzamba állíthatók azzal, ahogyan az Egyház tart Isten felé, amikor majd célba ér.

Az *egyetemes könyörgések* végül már az ünnepre mutat, megemlítve annak egyik fő szereplőjét: Máriát, Jézus Krisztus édesanyját, aki *„a világnak ajándékozta”* a Fiút.

2.4. Pedagógiai nézőpont

2.4.1. Tantörténet

A Fiú jön

Hideg, nyirkos decemberi este volt, nem sokkal karácsony előtt. A plébános még egyszer elindult, hogy utolsó próbát tegyen egy házaspárnál, akik válni akartak. Hónapok óta kísérletezett, hogy kibékítse őket, de semmi eredményre nem jutott. Ma, még egyszer, utoljára megpróbálja.

Az asszony nyitott ajtót, a férj fáradtan, leverten ült az asztal mellett. Hidegen, kimérten köszöntötték egymást. A két ember 32 éve élt együtt. Néhány éve válságba jutott a házasságuk. A háború alatt elidegenedtek egymástól, s a feszültség robbanáshoz vezetett. A plébános megpróbált szeretetről, megbocsátásról, újrakezdésről beszélni. A házaspár fásultan, közömbösen bámulta a padlót. A plébános végül odafordult mindkettőjükhöz: - Nos, hogy döntöttek? A férfi arca megmerevedett, alig hallhatóan mondta: - ahogy megegyeztünk. Pokol lenne a feleségemmel együtt maradni.

Mind a hárman elnémultak.

A hallgatást váratlanul az ajtócsengő hangja törte meg. Ki jöhet ilyen későn? Másodszor is csengettek. Az asszony felállt, kilépett az előszobába, és behúzta maga mögött az ajtót.

Nagyot nézett, amikor megpillantotta a táviratkihordót. A táborból jött, és nyújtotta a borítékot a meglepődött asszonynak, aki úgy vette át, mintha kardcsapás érte volna. Hát a fiúnak éppen most kell hazajönni a háborúból, a fogságból, amikor kétszeresen otthontalanná válik? Egyik összeomlásból a másikba? Kábultan bontotta fel a borítékot és olvasta az örömhírt: Ma érkeztem a határra – holnap jövök – fiatok. A férfiak némán várakoztak, míg az asszony végre belépett a szobába. Az ajtónál tétovázva megállt. Kérdően, reménykedve tekintett a férjére. Remegő ajkakkal végre kimondta: Jön a fiú! A férfi rábámult, majd akadozva ismételte a szavakat: - Jön a fiú? Az asszony bólintott, és könnyek csorogtak az arcán. A férfi zokogva rejtette kezébe az arcát. Aztán újra összeszedte magát, habozva felállt, de tekintetét le nem vette az asszonyról. A két ember lassú léptekkel megindult egymás felé. Nem szóltak egy szót sem, de tekintetük mindent elárult. És végül megtörtént a csoda. A férj gyengéden megsimogatta a felesége karját. Teljesen megfeledkeztek róla, hogy egy harmadik is van a szobában.

Ez a harmadik ámulva szemlélte a fejleményeket. Amit hónapokon át nem tudott elérni, azt egy mondat, egy pillanat alatt elvégezte. – Jön a fiú! A plébános úgy érezte,

hogy itt már nincs semmi dolga, észrevétlenül elhagyta a szobát.

A szürke decemberi ködben ujjongó férfi ballagott hazafelé. -"JÖN A FIÚ!" - dobolta örömtől repesve a szíve.

Adventnek, karácsonynak is ez a fő üzenete:

„A Fiú jön!” Isten Fia eljött, és újra eljön!

Bárcsak elérhetné ez az örömhír nálunk is ugyanezt a csodát!

Forrás:

https://velunkazisten.hu/blog/sk/A_Fiu_jon?fbclid=IwAR2LMgRqHqARXHSXmHK6swl5JdfgWetJCzerp9tfsmA886jsxusfloPNaU

2.4.2. Evangélium témáját feldolgozó versek

Pozsonyi Ágnes – Szállást keres a Szentcsalád

Te, beengeded a kopogtató Máriát,
hogy megszülethessen benned a Kisded?
Kitárod szíved kapuját,
hogy befogadd a Szeretetet -
az ajándékot, melyet
néked hozott a Megszületett?!
Lámpást gyújtasz-e bévül?
Vagy sötétben botladozol
keresgélve - mint a Szent Család -
meleg otthont, biztonságot...
Vagy választod a gyávaságot,
s elég néked a csillag fénye -
mely közeledik Betlehembe,
hirdetve a Messiást -,
elég neked, ha e fény csak
az ajándékok özönét

csillogtatja e szent éjen?!...
S nem kiáltod:
Éljen, éljen, Glória!
Megszületett a Megváltónk,
Dicsőség Istennek Fia!?
Mit választasz, mire vágysz?
Szíved kérdezd...
s ha odabenn pislákolni kezd a láng,
éleszd tüzed, tárd kapudat,
s engedd be a FÉNYT, magát!
Megszületett! - kiálthatod.
Lelkedben, otthonra talált!

Forrás: https://szuzmaria.blog.hu/2012/02/09/bejegyzes_url_cime_797

Reményik Sándor - József, az ács, Istennel beszél

Magasságos,
Te tudod: nehéz ez az apaság,
Amit az én szegény vállamra tettél.
Apja volnék, – és mégsem az vagyok.
Ez a gyermek... ha szemébe tekintek,
Benne ragyognak nap, hold, csillagok.
Anyja szemei s a Te szemeid,
Istenem, a Te szemeid azok.
Gyönyörűséges és szörnyű szemek,
Oly ismerősek, s oly idegenek...
Ez az ács-műhely... ezek a forgácsok...
Mit tettem érte?... mit tehetek?
Én tanítottam fogni a szerszámot,
Mégis rá fogják majd a kalapácsot.
Úgy félek: mi lesz?
Most is ki tudja, merre kóborog,
Tekintetétől tüzet fog a műhely,
Tüzet a világ, s egyszer ellobog.
Ó, jó volt véle Egyiptomba futni
S azután is óvni a lépteit,

Fel a templomig, Jeruzsálemig,
Míg egyszer elmaradt...
Ó, jó volt, míg parányi rózsaujja
Borzolta szürkülő szakállamat,
Ezüst nyomot hagyott már akkor is,
Komoly nyomot parányi rózsaujja.
S most olyan más az útja...
Vezetném és Ő vezet engemet.
Csak azt tudom, a Te utadon jár,
Magasságos,
De ki tudja a Te ösvényedet?
Te vagy az atyja, – én senki vagyok,
Az Evangéliumban hallgatók,
S hallgat rólam az Evangélium.

Forrás: <http://www.keresztenyelet.hu/jozsef-az-ac-s-az-istennel-besz-el-01/>

2.4. Kérdések az evangéliumhoz

- Mit jelent számomra, hogy Jézus megszületett? Jézus Krisztus az én életem Ura és célja?
- Meghallom-e, keresem-e Isten szavát, mikor fontos döntés előtt állok?

3. Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Istenünk, te évről évre megörvendeztetsz minket azzal, hogy Fiad eljövetelének ünnepére készülhetünk. Add, hogy mi, akik Egyszülöttedet nagy örömmel fogadjuk, mint Megváltónkat, nyugodt lélekkel láthassuk meg őt, mint Bíránkat, amikor eljön. Aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

Evangeliumhoz kapcsolódó fohász

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el Szentlelkedet, hogy szent Fiad, aki értem is emberré lett és megszületett, legyen életem Ura és célja! Ámen.

4. Contemplatio – szemlélődés

Fotó az evangéliumi szakaszhoz

Forrás: <https://pixabay.com/hu/photos/kar%C3%A1csony-klinika-sz%C3%BClet%C3%A9si-id%C5%91-2874137/>

5. Condivisio – megosztás

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Az Úr nagy utat tett meg felém is, hogy engem is felemeljen és szabaddá tegyen!
- Jézusban Isten végérvényesen mellénk állt. Mellém is.

6. Actio – tettekre váltás

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Imádkozzam őseimért, akiktől származom!
- Merjem Istennel élni az életem.